

TARNOWSKA, K., A. VERNEY, M. WOLOWICZ, J.-P. FÉRAL & A. CHENUIL, 2012. Survival of male and female *Cerastoderma glaucum* (Bivalvia) during aerial exposure. – *Vie et Milieu - Life and Environment* 62 (1): 23-28.

TYDEMAN, P., H. KLEEF & J. DE VLAS, 2003. De 2^e Slenk van Schiermonnikoog. Een verkennend onderzoek naar de morfologie, het zoutgehalteverloop en de verspreiding van benthos, epifauna en submerse vegetatie. – Rijkswaterstaat/RIKZ, Werkdocument RIKZ/OS/2003.606x, 26 pp.

VAN LEEUWEN, S.J. & W. KUIPER, 2006. Malacologische waarnemingen van Schiermonnikoog: van Noordzeestrand tot Waddenzee. – *Spirula* 350: 60-63.

VAN LEEUWEN, S. & W. KUIPER, 2014. Brakwaterweekdieren in de Texelse Slufter. – *Zoekbeeld, Nieuwsbrief van Stichting ANEMOON* 4(2): 7-8.

Adres van de auteur
karelessink@hetnet.nl

Een krijger op een slak – een beeldje uit Benin

Han Raven

A warrior on a snail – a small statue from Benin

Summary

On a website made on the occasion of an exhibition of Benin bronzes a picture was found of a warrior sitting on a snail. The picture shows a bronze statuette from Benin dating back to approximately 1900. It appears to refer to a Benin saga in which a magic snail produced an endless stream of sand – creating a vast land that could be reigned by the owner of the shell.

Een krijger op een slak

De bronzen beelden die gemaakt werden in het vroegere koninkrijk Benin (nu deel van Nigeria) hebben veel bijgedragen aan de waardering voor Afrikaanse kunst buiten dat continent. Het meest beroemd zijn de 'Benin bronzes' – meer dan duizend bronzen plakaten die het koninklijk paleis sierden. Die zijn in 1897 door een Britse strafexpeditie meegenomen en een deel daarvan is nu in het Brits Museum te zien (www.wikipedia.org). Zelf heb ik thuis een beeldje van een koning met een luipaard. Ik blader wel eens door internet om de vele vormen te bewonderen. Zo stuitte ik onlangs op een foto van een merkwaardig beeld van een krijger op een landslak (Hecht, 2007) (fig. 1).



Fig. 1. Bronzen beeldje uit Benin van een krijger op een slak. Foto uit Hecht, 2007.

Volgens de beschrijving is het 29 cm hoge beeldje rond 1900 gemaakt. De koralen ketting die de krijger draagt geeft aan dat het om een lid van het koninklijk hof gaat. De betekenis van de slak is onzeker, maar zou volgens de beschrijving kunnen terugwijzen naar een verhaal over de oorsprong van het koninkrijk Benin, opgeschreven door Egharevba (1893-1980). De god Osanobua stuurde zijn zoons naar de aarde om daar te leven en droeg ze op om elk een bruikbaar voorwerp mee te nemen op deze reis. Terwijl de oudere zoons zaken meenamen als magie

en rijkdom nam de jongste – op advies van een vogel – een schelp van een landslak mee. Toen ze op aarde aankwamen merkten de oudere zonen dat hun voorwerpen die in de hemel nuttig waren op aarde niet gebruikt konden worden. De jongste zoon hoorde van de vogel dat hij de schelp om moest draaien, waarop er een stroom zand uit kwam die niet ophield. Dat vormde een enorm stuk land waarover hij toen regeerde en zo werd hij de heerser van de wereld. Blijkbaar zat ook de slak nog in de schelp – want het beeld toont de krijger rijdend op de slak.

Opletten dus en de landslakschelpen altijd met de mondopening naar boven opbergen! En bijtijds omdraaien als de zeespiegel blijft stijgen!



Fig. 2. Schild van de contrada in Siena, Italië die een landslak als symbool heeft. Foto: Han Raven.

Overigens is het thema krijger en slak algemeen in middeleeuwse manuscripten (De Heer & Breure, 2015; Hurst, 2009). Er zijn vele afbeeldingen van ridders in strijd met slakken. Daarbij werd de slak, die geen angst inboezemde en zich snel in het huisje terugtrok, soms gebruikt om aan lafaards te refereren. Toch moeten slakken niet door iedereen als symbool van lafaards zijn gezien. In 2004 bezocht ik Siena (Toscane, Italië), waar de beroemde palio wordt gestreden. Elk van de zeventien stadsdelen ('contrade') heeft daarom een wapen (draak, rups, giraffe, uil, etc.). De Chiocciola contrada heeft een landslak als symbool – die zou zeker niet zijn gekozen als dit naar lafaards zou verwijzen. Hun motto is: "Met langzame en gepaste stappen verlaat de slak triomfantelijk het slagveld." (Wikipedia 2). Zij waren oorspronkelijk makers van terracotta – ik kwam er een fraai terracotta wapenschild tegen (fig. 2).

Dankwoord

Gerard Majoor herinnerde mij aan het artikel van Susan de Heer en Bram Breure (2015) dat uitkwam nadat ik de eerste versie van dit artikel had geschreven en dat ik daarom niet direct aan mijn artikel relateerde.

Geraadpleegde bronnen

- DE HEER, S. & B. BREURE, 2015. Op slakkenjacht: oude afbeeldingen van (land)slakken in de kunsthistorie en letterkunde. – *Spirula* 402: 6-9.
- HECHT, D., 2007. On the occasion of the exhibition "Bronzes from Ife and Benin", February 3rd to April 14th 2007 in the gallery Peter Herrmann, Berlin.
http://www.galerie-herrmann.com/arts/art6/Kolumnen/2007_04_Bronzen/Artikel_Hecht_engl.htm. Bekeken op 22/11/2014.
- Hurst, M.J., 2009. The witless warrior - <http://pre-gebelin.blogspot.nl/2009/04/witless-warrior.htm>. Bekeken op 31/10/2015.
- WIKIPEDIA. Benin Bronzes. – http://en.wikipedia.org/wiki/Benin_Bronzes. Bekeken op 22/11/2014.
- WIKIPEDIA 2. Contrade of Siena. – https://en.wikipedia.org/wiki/Contrade_of_Siena. Bekeken op 1/11/2015.

Adres van de auteur

schelp56@hotmail.com

Naturalis Biodiversity Center

Niet één maar twee grote zoetwatermossels op Terschelling

Henk K. Mienis

Not one but two large freshwater mussels on Terschelling

Summary

In the autumn of 2015 a typical Swan mussel *Anodonta cygnea* was found in the same ditch where in the past introduced Pond mussels *Anodonta anatina* had been found. In this ditch near Baaiduinen on the Wadden Sea island Terschelling freshwater fish has been released which originated from the mainland of the Netherlands. Most probably the introduced fish species carried glochidia from two species belonging to the genus *Anodonta*.

Inleiding

Volgens Van Benthem Jutting (1956) kwam op de Nederlandse Waddeneilanden geen enkele grote zoetwatermossel behorende tot de Unionidae (*Anodonta*, *Pseudanodonta* en *Unio*) voor. Ook Visser (1982) kende niet alleen geen enkele soort van de grote zoetwatermossels van de Nederlandse Wadden eilanden, maar voegde daar ook nog de Duitse en Deense Wadden eilanden aan toe.

In de laatste 25 jaar is daar echter een verandering in gekomen. Op zijn minst zijn er nu drie soorten grote zoetwatermossels bekend van de Nederlandse Wadden eilanden. Zwanenmossels *Anodonta cygnea* (Linnaeus, 1758) heeft men gevonden op Texel (Cadée & Cadée-Coenen, 2011); Vijvermossels *Anodonta anatina* (Linnaeus, 1758) zijn bekend van Ameland (Wallbrink, 1995; Van Leeuwen, 2003) en Terschelling (Doeksen, 2005 & 2012; Mienis, 2010); en de Schildersmossel *Unio pictorum* (Linnaeus, 1758) is op Ameland gevonden (Van Leeuwen, 2006). In alle gevallen gaat het hier om exemplaren behorende tot levende populaties en niet om op het strand aangespoelde losse kleppen.



Fig. 1. De brede sloot ten noorden van Baaiduinen gezien in de richting van Horp. Foto: H.K. Mienis.